

Mäntyhuppukuoriainen

Grov tallkapuschongbagge
Stephanopachys substriatus

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1927

Luontodirektiivin laji (liite II)

BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön,
tuntematon

Luonnehdinta

Mäntyhuppukuoriainen on havuhuppukuoriaisen (*Stephanopachys linearis*) kokoinen (4–7 mm pitkä) ja näköinen kovakuoriainen. Mäntyhuppukuoriaisen peitinsiivet ovat ro-sopintaiset ja himmeät toisin kuin havuhuppukuoriaisella, jonka peitinsiivet ovat sileät ja kiiltävät.

Elinympäristö ja levinneisyys

Mäntyhuppukuoriainen muistuttaa elintavoiltaan havuhuppukuoriaista, jonka kanssa se elää samoilla paikoilla ja joskus myös samoissa puissa. Se elää männyllä ja kuusella ja sitä tavataan lähes pelkästään palaneissa metsissä, vaikka se tosin ilmeisesti pystyy elämään palamattomissakin puissa.

Kanta runsastuu vähitellen palopaikoilla, jossa elää useita sukupolvia peräkkäin. Mäntyhuppukuoriaista on tavattu puista vielä noin 10 vuotta palon jälkeen. Aikuisia yksilöitä on löydetty lisääntymispaikkojen lisäksi myös rakennusten seiniltä ja tukkipinoilta. Mäntyhuppukuoriainen on esiintynyt aikaisemmin lähes koko Suomessa, mutta nykyisin sitä tavataan vain maan keskiosissa ja siitä pohjoiseen (Keski-Pohjanmaalla Perhossa, Pohjois-Karjalassa Ilomantsin–Lieksan seudulla, Kainuussa, Oulussa, Kuusamossa ja Lapissa).

Nykytila ja uhkatekijät

Mäntyhuppukuoriainen on taantunut 1900-luvun aikana voimakkaasti metsäpalojen vähenemisen myötä. Nykyisellä esiintymisalueellaan kanta näyttää olevan melko elinvoimainen, ja lajia on löydetty useimmilta paremmin tutkituilta kuoloilta. Pelkkä metsien suojelu ei riitä turvaamaan lajin elinmahdollisuuksia, jos tulen vaurioittamaa puuta ei ole tarjolla. Suojelua vaikeuttaa lisäksi metsäpalojen sattumanvaraisuus ja paloalueiden lyhytaikaisuus. Vaikka tuoreita paloalueita suojeltaisiin, ennen pitkää laji kuitenkin häviää niiltä.

Hoitosuositukset

Mäntyhuppukuoriainen on rauhoitettu luontodirektiivin laji, joka hyötyy hallituista metsän kulutuksista, kunhan tulen vaurioittamaa puustoa jää riittävästi jäljelle. Mäntyhuppukuoriainen näyttää reagoineen havuhuppukuoriaista hitaammin viime vuosina tutkimus- ja ennallistamistarkoituksissa toteutettuihin metsien polttoihin, mutta melko tuore havainto Pohjois-Savosta voi olla merkki takaisin leviämisestä. Suojelua helpottaa lajin hyvä leviämiskyky. Luonnonhoidollisen kulutuksen toteuttamiseen on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kempainen, E., Vickholm, M. & Väisänen, R. 1986. Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö. Osa II. Suomen uhanalaiset eläimet. Komiteamietintö 1985:43, Ympäristöministeriö. 466 s.

Kuva: Pekka Malinen, Luomus, CC-BY-SA-4.0